

С настроение и повече надежда

Славка Стоянова

ната, запознах се с нашите момчета, взехме Трайчо Панев, главен експерт по етнически и демографски въпроси в Септември. Отиваме до Семчиново. Това е селото с най-много роми в общината, около 1500 души, или една трета от хората в селото. Посреща ни Славка Стоянова - ромка, назначена като специалист по етнически и демографски въпроси в края на миналата година.

- Тук хората гледат мълотун - казва Славка - много от нашите семейства също се препитават от това. Децата до осми клас всички учат в едно училище, роми и българи са заедно, по-горният курс се налага да пътуват до Септември или Белево.

Тази година средно образование са завършили 7 ромски деца, но нито едно не е решило да продължи образованието си по-нагоре. Тук хората работят - къде мълотун, къде зеленчуци, гледат животни...

- Проблем са неасфалтираните улици на махалата - вмятат събеседниците ми. Това ще чуя после и в град Ветрен. Там в центъра на днешния град живеели ромите. Били предимно ковашки фамилии, правели клинци и подковавали животните. Тук са спирали търговците, преминаващи през Траянови врата. От 1905 година махалата започва да се мести на днешното си място, в най-високата и отдалечена от центъра част на града. До 1989 г. мъжете от махалата работели в Кремиковци, а жените - в село "Надежда". Година след уволнението на мъжете от Кремиковци, уволняват и всички жени от депото. Днес някои работят в местен обувен цех, други са по Сърбия и Гърция, трети се надяват на сезонна работа по полето, да събират билки, сливи, къпини. Тук открихме и бай Йоско Николов, един от малкото останали ковачи. Той пък ни упъти към майсторите печкари от селата Кабабун и Виноградец. В двете села живеят около 1000 роми. Присъствието ни бързо разбунваше духовете, около нас се струпваха хора и всеки бързаше да зададе въпроса си към общинските съветници. А те, техните избраници, отговаряха. Ромите пак питаха, не се съгласяваха понякога, разгръщаха новия брой на "Дром громендар" - явно за първи път, и цъкаха в недоумение - има ромски вестник, ние не знаем... Сериозна тема. Децата и те поглеждаха в страниците, сякаш не вярваха на очите си, но пред-

почитаха да ги снимам. С надеждата, че утре ще се видят на страниците на същия този техен вестник.

По-късно в Септември се срещнах с Асан Байрамов, който от 5 години гледа зеленчуци на 100 декара земя. Преди това се е занимавал с животни, грижил се е за 28 крави-доилни и 18 бика. Днес мечтата му е свързана отново с животните. Исква да направи голям обор за животни по Европейски стандарти. "И преди, и сега не съм оставал без работа и на много хора работа намирам, в момента имам 20 работници, а мога да осигуря и на 50 души, но нито мога да изтегля кредит, нито ми дават повече земя. Като ме видят в банките и... лимитът за кредити е винаги свършил. Няма кой да ми помогне, децата ни не учат по-нагоре, единствено бай Стоян ми помогна, без него и това нямаше да имам." Асан, на 51 години, има 4 сина и 12 внуци. Валентин, третият син, е завършил селскостопански техникум и най-много помага. Преди години майка му Емине и баща му Пазар са работили в оризищата на града.

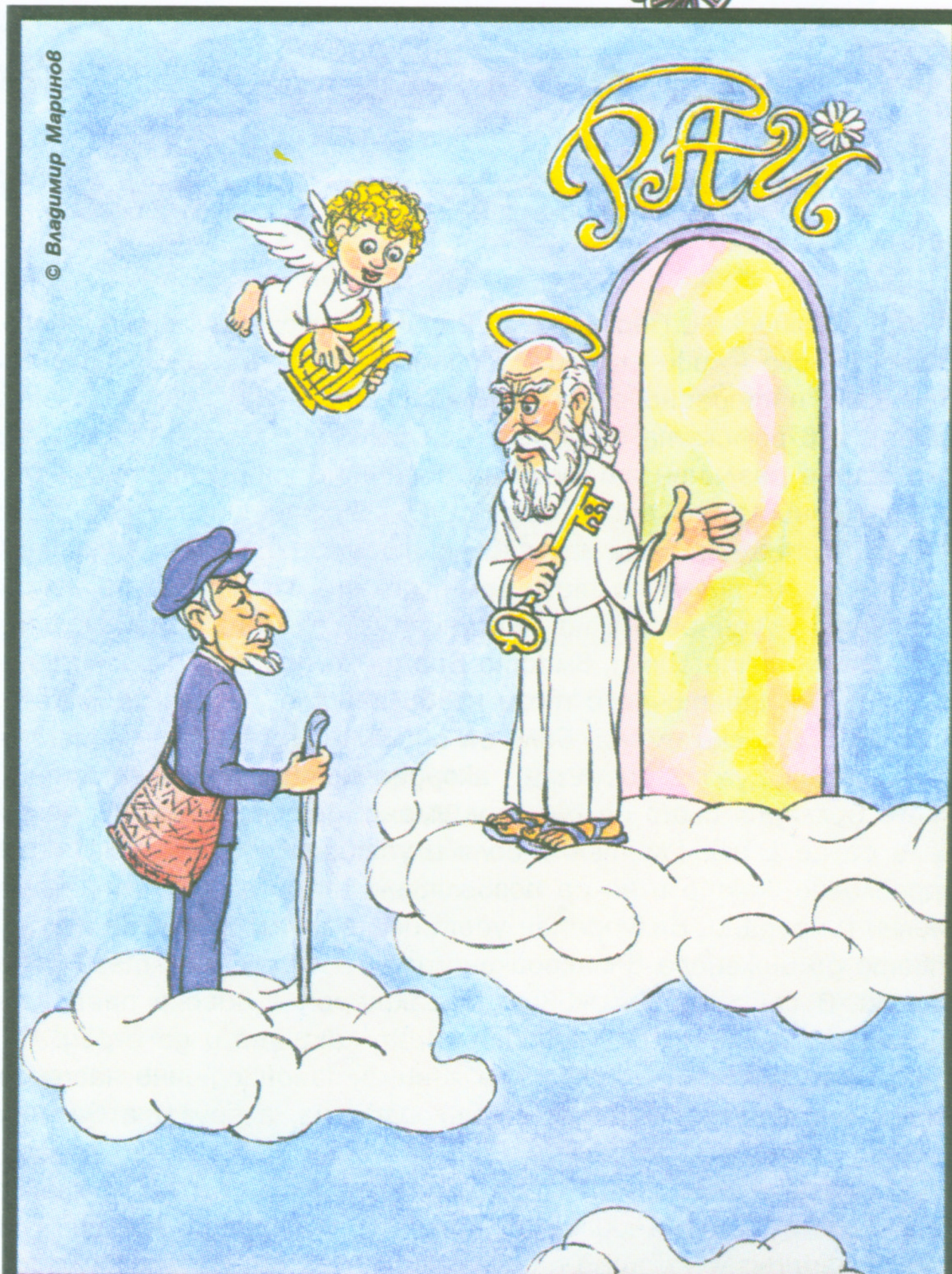
- А най-вероятно любовта към животните, към биволи и крави, сме си я донесли от Индия - уточняват ме.

Тръгнах с настроение от Септември, с малко повече надежда. Не срещнах най-богатите и щастливи хора, но не бяха и омърлушените, смазани от чакане на помощи физиономии... Всеки се беше вкопчил в работата си и притесненията идваха оттам, че няма повече работа. Тук се работеше.

© Снимки Райчо Чапразов

Райчо ЧАПРАЗОВ

- Първо ще минеш на рентген проверка за Люти чушки!

И отпътува в безкрая

На 21 юли т. г., той нарама шарена торбичка, погледна за последно нашия свят и отпътува в безкрая.

Замина си Рагой Ралин - сатирик, философ, поет, сценарист... Знаят го всички.

Каква беше неговата мисия при нас, можем да разберем от думите на президента Петър Стоянов: "По времето на комунизма Рагой казваше това, което и ние си мислехме, но мълчахме." Той ни научи да изразяваме мислите си свободно, като хора, отстояващи правата си. Рагой е воювал и срещу хитлеризма, но най-много творческа енергия е изразходвал в битката с черния фашизъм.

Къде замина Рагой?

Накъдето и да се е запътил, надяваме се, че ще стигне до райската врата.

А какво ли е сложил в торбата?

Като голям селекционер, той успя да създаде неповторимите сортове: "Чушка Рагойка" - огън люта и "Саксиен нальм". Семена от тях притежават 37 държави, превели негови книги. Със закачливия си адет Рагой вероятно ще се опита да внесе семена и в Рая, но Свети Петър не е Тодор Живков, че да го заблуди.

Навярно ги е сложил в торбата за подарък на райския "музей на земния жител".

Жалко, че Рагой нямаше любим телефон, за да ни каже как е пътувал и как е времето там!...

Той нямаше и заплата; нямаше кола; нямаше вила; нямаше орден "Стара планина" - планината, в чиито поли е роден и откърмен; орден, който имат полуинтелигентни далавераджии; нямаше..., но имаше любовта на норога.

Владимир МАРИНОВ

Ромските жени и Десетилетието на реалната интеграция на ромите

Работна среща на ромските жени в България бе проведена в хотел "Сердика" в гр. София на 24 и 25 юли т.г. по инициатива на Фондация "Равен достъп". Бяха обсъдени приоритетите по Декадата на ромското включване: образование, трудова заетост, жилищно устройство и здравеопазване. Сред участниците в срещата бяха Изабела Михалаке от Институт "Отворено общество"-Будапеща, представители на НСЕДВ, на МТСП, на Фондация "Джендър проект" и др. Това е първа по рода си изцяло женска среща, посветена на проблемите на ромската жена.

Замисълът на срещата бе да се засили участието на жените от ромски произход в НПО сектора и да се проведе обучение по правене на проекти за ромски жени, тъй като 60% от безвъзмездните помощи, които постъпват "отвън" са насочени за подобряване положението на ромската общност.

РИЦ